

3 בנובמבר 2023

לכבוד	לכבוד
אלוף רפי מילוא	ח"כ יואב קיש
מפקד פיקוד העורף	שר החינוך
בדוא"ל 1111@idf.gov.il	בדוא"ל sar@edu.gov.il

שלום רב,

הנדון: אספקה מיידיית של אמצעי מיגון זמניים עבור מוסדות חינוך בחברה הערבית

לנוכח המחסור החמור במיגון במוסדות חינוך בחברה הערבית, ועל רקע הפציעות והאבדות הרבות בנפש בקרב תושבים וישובים ערבים נעדרי מיגון בנגב כתוצאה מפגיעת טילים, הננו לפנות אליכם בדחיפות על מנת לפעול באופן מיידי להצבתם של אמצעי מיגון זמניים - מיגוניות ניידות ו/או כל אמצעי זמין ויעיל אחר, בבתי ספר ובגני ילדים ביישובים הערבים, ובמיוחד באלה שנמצאים באזור הנגב; והכל במפורט להלן:

1. כפי שבוודאי כבר ידוע לכם, מוסדות חינוך רבים בחברה הערבית אינם ערוכים למצב החירום והמלחמה השורר במדינה מזה כחודש ימים, ושצפוי להימשך לעוד זמן רב. בתוך כך מאות בתי ספר וגני ילדים ביישובים הערבים אינם ממוגנים כלל או שהם ממוגנים באופן חלקי, שאינו מאפשר הגנה מספקת מפני ירי טילים.
2. העדר מיגון כאמור מציב מאות אלפי תלמידים ערבים בפני סכנת חיים ממשית, ובמיוחד באזורים שנמצאים בטווח הירי של טילים מרצועת עזה, ובעיקר ביישובים הערבים בנגב; ועובדה היא – מאז תחילת המלחמה נהרגו ונפצעו כתוצאה מהירי אזרחים ערבים רבים מקרב תושבי הנגב, בכללם ילדים, אשר לא הייתה להם כל אפשרות להתגונן מפני הטילים והסכנות הנובעות מהירי.
3. אף שלהערכתנו הנתונים הקשים בדבר המחסור במיגון במוסדות חינוך ערבים נמצאים ברשותכם, נבקש להביא לידיעתכם ממצאים של מיפוי צרכים ראשוני, שערכנו תוך כדי מצב החירום הנוכחי בקרב חלק מהרשויות המקומיות הערביות. זאת, כדי לעמוד מקרוב על מידת מוכנותם של מוסדות חינוך ערבים למצב החירום בהקשרים שונים, ובכלל זאת בשאלת המיגון.

4. ממצאי המיפוי הראו, כי ככלל בתי הספר ב-89% מהרשויות שמופו (45 במספר) אינם מוכנים באופן מלא למצבי חירום (ועם דרגת מוכנות שנעה בין בינונית לנמוכה עד לא קיימת), וכי רק ב-11% מהרשויות ישנה מוכנות ראויה של בתי הספר למצבי חירום.
5. באשר למיגון – ממצאי המיפוי הצביעו על מחסור משמעותי במרחבים מוגנים בבתי ספר ובגני ילדים. לפי נתוני המיפוי, המחסור מתבטא בשטח כולל (בכל הרשויות שמופו) של כ-85,000 מ"ר שאינו ממוגן כלל. זאת, בחישוב כולל של שטחי המקלטים התקינים החסרים ביותר ממאה בתי ספר וגני ילדים בכל הרשויות שמופו.
6. השוואת נתון זה להנחיות חוזר מנכ"ל משרד החינוך בעניין מיגון מוסדות חינוך, שלפיהן תקן המיגון עומד על 0.5 מ"ר לכל תלמיד, מעלה, כי ישנם לכל הפחות 170,000 תלמידים ערבים שנעדרים כל אמצעי מיגון.
7. חשוב לציין, כי נתוני המיפוי בדבר המחסור בשטחים ממוגנים הינם חמורים וקשים במיוחד באזור הנגב. כך שלפי הנתונים שקיבלנו מ-8 רשויות מקומיות ערביות בנגב (ששיעור התלמידים הכלולים בהם עומד על פחות מ-35% מכלל התלמידים הערבים באזור הנגב), המחסור הכולל באותם יישובים עומד על יותר מ-35,000 מ"ר, היינו יותר מ-70,000 תלמידים אשר נעדרים כל אמצעי מיגון.
- מסמך תמצית ממצאי המיפוי, בכותרת "תמונת מצב: מערכת החינוך ביישובים הערבים בצל מצב החירום – מיגון ואמצעי קצה ללמידה מרחוק (אוקטובר 2023)", מצורף למכתבנו זה כחלק בלתי נפרד ממנו.
8. ויודגש, כי בפועל המחסור הינו חמור יותר ומספר התלמידים הערבים הבלתי ממוגנים הינו גבוה בהרבה, וזאת באשר המיפוי אינו מתייחס בשלב זה לכלל התלמידים הערבים בכל הרשויות ובכל מוסדות החינוך.
9. בתוך כך המיפוי אינו כולל את התלמידים הערבים שלומדים במוסדות חינוך ביישובים מעורבים, וזאת כפי שאינו מתייחס למרבית התלמידים ביישובים הבלתי מוכרים בנגב. לא למותר להזכיר, כי בנוסף לרשויות המקומיות הערביות בנגב, קיימים שם כ-35 כפרים בדוויים לא מוכרים, שנמצאים הן בשטחים גליליים (שטחים שאינם בתחום שיפוט של רשות מקומית כלשהי) והן בשטחים מוניציפאליים של רשויות שונות (עיריית רהט, עיריית באר שבע, עיריית ערד, עיריית ירוחם, המועצה המקומית עומר, המועצה האזורית בני שמעון, המועצה האזורית רמת הנגב). כמו כן קיימים שם כפרים שהוכרו אך טרם הושלמו הליכי פיתוחם ותכנונם, ואלה מאוגדים בעיקר בשתי המועצות האזוריות נווה מדבר ואל-קסום.
10. כיום מתגוררים בכפרים אלה כ-100,000 תושבים ערבים בדוויים, אשר חיים בעשרות אלפי בתים ופחונים, שהוקמו לאורך עשרות שנים. חלקם של ילדי ותלמידי כפרים אלה לומד בכיתות לימוד שנמצאות במבנים יבילים ו/או זמניים, שאינם כוללים תשתית מיגון כלשהי. באשר לרמת הסכנה הנשקפת לתושבי ולתלמידי כפרים אלה יש להוסיף את העובדה, כי הכפרים הלא מוכרים אינם מסומנים במפות ובתוכניות המיתאר של הנגב כשטחים שיש בהם יישובים. ככל הנראה שטחי הכפרים מוגדרים כ"שטחים פתוחים", ומכאן שרמת הסכנה שבה נתונים תושבי ותלמידי כפרים אלה לפגיעה ישירה של טילים, הינה גבוהה אף מזו של יתר תושבי האזור, הזוכים להגנה ראשונית ממערכת "כיפת ברזל".
11. המציאות העגומה של העדר מיגון ראוי במוסדות חינוך בחברה הערבית לא נוצרה בחלל ריק, אלא שהיא תולדה של הזנחה והפליה רבות שנים של היישובים ושל האזרחים הערבים בתחום החינוך ובכלל.

12. לצורך תיקון מציאות זו נדרשת השקעה מסיבית של משאבים ותוכניות פעולה ממשלתיות, אך בטווח המידי נדרשים פתרונות מיגון מידיים וזמינים, שיבטיחו את זכותם של התלמידים הערבים להגנה על חייהם, בריאותם ושלמות גופם, בדומה לכל התלמידים בישראל. מכאן פנייתנו זו אליכם.

13. לאור ממצאי המיפוי וכל האמור, הינכם מתבקשים לפעול לאלתר על מנת לספק פתרונות מיגון זמניים עבור מוסדות החינוך והתלמידים הערבים. בתוך כך הינכם נדרשים לפעול להצבתם לכל הפחות של מיגוניות ניידות במוסדות שאינם ממוגנים כראוי, ובעיקר באלה שנמצאים באזור הנגב.

14. למען שלמות התמונה נוסף ונזכיר, כי החוסרים והצרכים המידיים בקרב האוכלוסייה הערבית בנגב, לרבות בסוגיית מיגון מוסדות חינוך, הוצגו בפגישה ששר החינוך קיים ביום 16.10.2023 עם ראשי רשויות ערביות בנגב. אף שבסיכום של אותה פגישה ניתנו הבטחות והנחיות ע"י כב' השר לקידום מיגונם של מוסדות חינוך ערבים בנגב, טרם ראינו כל התקדמות בעניין זה בשטח.

15. כדי להבטיח פתרונות ומענים מהירים לכל הצרכים בכל האזורים, אנחנו רואים חשיבות רבה להקמתו של מנגנון מסודר לתיאום שוטף עם כל הגורמים הנוגעים בדבר, ובכלל זאת מחלקות החינוך ברשויות הערביות ובמועצות האזוריות הרלוונטיות. אנחנו כמובן מוכנים לסייע בכל פעולות התיאום.

מפאת החשיבות והדחיפות אודה על התייחסותכם מוקדם ככל הניתן.

בברכה,

ד"ר שרף חסאן

יו"ר ועדת המעקב לענייני החינוך הערבי

העתקים :

ראשי הרשויות המקומיות הערביות.

ראשי המועצות האזוריות נווה מדבר ואל-קסום.